01/04/2019

Μέγας Βασίλειος: “Το τιμόνι της ψυχής”

/ Ορθόδοξες Προβολές

Ἀλλὰ ἂς κάνουμε πάλι πίσω, σὲ ὅ,τι ἔλεγα στὴν ἀρχή. Στὸ ὅτι δηλαδὴ δὲν πρέπει νὰ τὰ ἀφομοιώνουμε ὅλα χωρὶς διάκριση, ἄλλα μονάχα ὅσα ὠφελοῦν. Διότι εἶναι ντροπή, νὰ ἀπωθοῦμε τὶς βλαβερὲς τροφές, ἐνῷ στὰ μαθήματα, ποὺ εἶναι ἡ τροφὴ τῆς ψυχῆς, νὰ μὴ δίνουμε καμιὰ σημασία, ἀλλὰ νὰ τὰ παίρνουμε καὶ νὰ τὰ καταπίνουμε σὰν τὸ ὁρμητικὸ ποτάμι. Ὁ καπετάνιος δὲν παρατᾶ τὸ καράβι του ὅπως λάχει στοὺς ἀνέμους, ἀλλὰ τὸ κατευθύνει πρὸς τὸ λιμάνι. Ὁ τοξότης σκοπεύει τὸν στόχο του. Ὁ χαλκιὰς κι ὁ χτίστης ἐργάζονται σύμφωνα μὲ τὸν προσανατολισμὸ καὶ σχεδιασμὸ τῆς ἐργασίας τους. Ἐμεῖς εἴμαστε τάχα κατώτεροι ἀπ᾽ αὐτοὺς τοὺς ἐπαγγελματίες τουλάχιστο στὸ νὰ ξεχωρίζουμε τὸ συμφέρον μας; Ὅπως ὁ ἐπαγγελματίας ἔχει ἕνα στόχο στὴν ἐργασία του, ἔτσι κι ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ ἔχει ἕνα δικό της στόχο. Καὶ σ᾽ αὐτὸν ἔχουν τὰ μάτια τοὺς ὅλοι ὅσοι δὲν θέλουν νὰ μοιάζουν μὲ ἄλογα ζῷα. Ἀλλιῶς θὰ εἴμαστε τὸ ἴδιο πρᾶγμα μὲ πλοῖα, ποὺ δὲν ἔχουν ἔρμα, τὸ τιμόνι τῆς ψυχῆς μας δὲν θὰ τὸ μεταχειρίζεται ἡ λογικὴ καὶ θὰ γυροφέρνουμε μέσα στὴ ζωὴ ἄσκοπα. Στοὺς γυμναστικοὺς ἀγῶνες καὶ στοὺς μουσικοὺς ἐπίσης διαγωνισμούς, ὅποιος λαβαίνει μέρος, ἔχει ὑπόψη του τὸ ἀντίστοιχο στεφάνι. Ὅποιος ἀθλεῖται στὴν πάλη ἢ στὸ παγκράτιο, δὲν χάνει τὸν καιρό του νὰ παίζει κιθάρα ἢ αὐλό.

Παράδειγμα ὁ χεροδύναμος ἀθλητὴς Πολυδάμας, ποὺ πρὶν κατεβεῖ στοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες, ἀναχαίτιζε καταμεσὶς τοῦ δρόμου τὰ ἅρματα ποὺ ἔτρεχαν

καὶ μ᾽ αὐτὸ τὸν τρόπο δυνάμωνε τοὺς μῦς του. Ἐπίσης ὁ Μίλων ὁ Κροτωνιάτης δὲν μετατοπιζόταν ἔξω ἀπὸ τὸ ἀλειμμένο σκουτάρι κι ἀντιστεκόταν στὸ σπρώξιμο ὅπως τὰ κολλημένα μὲ μολύβι ἀγάλματα. Μ᾽ ἕνα λόγο, γυμνάζονταν γιὰ νὰ εἶναι ἕτοιμοι στὰ ἀγωνίσματά τους. Ἂς ὑποθέσουμε ὅμως ὅτι τοὺς ἔτρωγε ἡ περιέργεια κι ἄφηναν τὸν κουρνιαχτὸ τῶν γυμναστηρίων γιὰ τὶς μελῳδίες τοῦ Μαρσύα, τοῦ αὐλητῆ ἀπὸ τὴ Φρυγία, καὶ τοῦ μαθητῆ του, τοῦ Ὄλυμπου. Τί θὰ συνέβαινε τότε; Θὰ κέρδιζαν τὸν κότινο; Θὰ δοξάζονταν; Θὰ προκαλοῦσαν τὸν θαυμασμὸ μὲ τὴν σωματική τους ἀλκή; Ἀλλὰ οὔτε κι ὁ Τιμόθεος, ὁ περίφημος αὐλητὴς ἀπὸ τὴ Θήβα, παράτησε τὴ μουσικὴ γιὰ νὰ χάνει τὸν καιρό του στὶς παλαῖστρες. Διότι ἂν ἔκανε κάτι τέτοιο, δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τοὺς ξεπεράσει ὅλους στὴν τέχνη τῶν ἤχων καὶ νὰ ἔχει τέτοια ἱκανότητα σ᾽ αὐτήν, ὥστε, ἀνάλογα μὲ τὸ κέφι του, ἄλλοτε οἰστρηλατοῦσε τὴν ψυχὴ μὲ τὴ σοβαρὴ κι αὐστηρὴ ἁρμονία κι ἄλλοτε, γλυκαίνοντας τοὺς τόνους, τὴ χαλάρωνε καὶ τὴν ἐπράϋνε. Χάρη στὴν τέχνη του, καθὼς λένε, ἀκόμα καὶ τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο, παίζοντας ἕνα φρυγικὸ μέλος, τὸν ἔκανε νὰ πεταχτεῖ ἀπὸ τὸ τραπέζι σὲ πολεμικὸ συναγερμὸ κι ὕστερα τὸν ξανάφερε ἀνάμεσα στοὺς συνδαιτημόνες του, ἀπαλαίνοντας τὸ μουσικό του παίξιμο. Τόση εἶναι ἡ δύναμη καὶ στὴ μουσικὴ καὶ στὸν ἀθλητισμό, ποὺ δίνει ἡ προσαρμοσμένη στὸν σκοπό της ἄσκηση.

Καὶ μιὰ ποὺ ὁ λόγος γιὰ στεφάνια κι ἀθλητές. Τί τραβοῦν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι! Αὐξαίνουν τὴ δύναμή τους μὲ πολὺ ἱδρώτα καὶ κόπους στὰ γυμναστήρια. Ὁ προπονητής τους ἀκόμα καὶ ξύλο τοὺς δίνει. Ἡ δίαιτά τους δὲν εἶναι καθόλου ζηλευτή. Εἶναι ἡ γνωστὴ τῶν γυμναστῶν. Κι ἀπὸ κάθε ἄλλη ἄποψη -γιὰ νὰ μὴ μακρηγορήσουμε- περνοῦν ζωὴ δύσκολη, ποὺ εἶναι προετοιμασία γιὰ τὸν ἀγώνα. Κι ἀφοῦ ἔτσι ἑτοιμασθοῦν, τότε μπαίνουν γυμνοὶ στὸ στάδιο καὶ περνοῦν ὅλους τοὺς κόπους καὶ τὶς λαχτάρες, γιὰ νὰ κερδίσουν ἕνα στεφάνι ἀπὸ ταπεινὸ χορτάρι καὶ νὰ ἀναγορευθοῦν νικητές. Κι ἐμεῖς, τώρα, ποὺ περιμένουμε τόσο θαυμαστὰ στὸν ἀριθμὸ καὶ στὴν ἀξία στεφάνια, ἀπερίγραπτα μὲ λέξεις, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ πετύχουμε μὲ ἡμίμετρα, μὲ μαλθακὴ ζωή, μὲ ἔλλειψη περιορισμῶν; Ἂν ἦταν ἔτσι, ἡ ἀμεριμνησία θὰ ἦταν πολύτιμο πρᾶγμα στὴ ζωή.

Ὁ Σαρδανάπαλος, ὁ Ἀσσύριος ἐκεῖνος βασιλιάς, ποὺ ἦταν ὀνομαστὸς γιὰ τὴν τρυφηλὴ ζωή του, θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν ὁ πιὸ εὐτυχισμένος ἄνθρωπος. Ἐπίσης ὁ Μαργίτης, ποὺ καθὼς ἀναφέρει ἕνα ποίημα ἀποδινόμενο στὸν Ὅμηρο, δὲν ἦταν ἱκανὸς οὔτε νὰ ὀργώνει οὔτε νὰ σκάβει οὔτε τίποτε ἄλλο παρόμοιο νὰ κάνει. Ἀλλὰ ἂς κοιτάξουμε μήπως εἶναι μεγάλη ἀλήθεια αὐτὸ ποὺ εἶπε ἕνας ἀπὸ τοὺς ἑφτὰ σοφούς, ὁ Πιττακός, ὅτι τὸ νὰ γίνει κανεὶς καλὸς ἄνθρωπος εἶναι δύσκολο πράγμα. Πραγματικά, θ᾽ ἀποκτήσουμε μὲ πολλοὺς κόπους τὰ ἀγαθά, πού, καθὼς προείπαμε, τίποτε τὸ ἀνθρώπινο δὲν τοὺς μοιάζει. Δὲν πρέπει, λοιπόν, νὰ εἴμαστε ἀμελεῖς καὶ μὲ λιγόχρονη ἀκηδία νὰ χάσουμε τὶς ἐλπίδες πολὺ ἀκριβῶν πραγμάτων. Ἔτσι, θὰ

ἦταν σὰν νὰ θέλουμε νὰ τιμωρηθοῦμε καὶ σ᾽ αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμο, πρᾶγμα πολὺ βαρὺ γιὰ κάθε συνετὸ ἄνθρωπο, ἀλλὰ καὶ στὰ κριτήρια, ποὺ ὑπάρχουν, εἴτε κάτω ἀπὸ τὴ γῆ, εἴτε ὁπουδήποτε ἀλλοῦ τοῦ σύμπαντος. Διότι, ὅποιος χωρὶς νὰ θέλει δὲν ἐξεπλήρωσε τὸ καθῆκον του, ἴσως συγχωρηθῇ κάπως ἀπὸ τὸν Θεό. Ἀλλὰ ὅποιος διάλεξε συνειδητὰ τὸ κακό, εἶναι ἐντελῶς ἀδικαιολόγητος καὶ θὰ τιμωρηθεῖ ἀπανωτά.

Από το έργο του Μεγάλου Βασιλείου: “Προς τους Νέους, όπως αν εξ Ελληνικών ωφελοίντο λόγων”.